

24.4.2025

Eduskunta
Liikenne- ja viestintävaliokunta
Valtioneuvoston selonteko VNS 1/2025 vp

Lausunto valtioneuvoston teollisuuspoliittisesta selonteosta

Palta kiittää mahdollisuudesta lausua LiV:lle teollisuuspoliittisesta selonteosta.

Yleistä

Palta pitää tärkeänä, että valtioneuvosto on laatinut teollisuuspoliittisen selonteon, jonka tavoitteena on vahvistaa Suomen kilpailukykyä ja investointiympäristöä. On sinänsä myönteistä, että selonteon alkuosassa tunnistetaan OECD:n ja EU:n linjausten mukaisesti elinkeinopoliitiikan laaja-alainen luonne – se kattaa koko yksityisen elinkeinoelämän, ei pelkästään perinteisen teollisen tuotannon.

Tämä olisi ollut oikea ja perusteltu lähtökohta myös selonteolle, mutta valitettavasti hallitusohjelman mukaisesti on laadittu suppeampi teollisuuspoliittinen strategia ja selonteko kuten aikaisemmilla hallituskausilla.

Tehty raja ei vastaa nykyaikaisen talouden ja globaalien arvoketjujen kehitystä, jossa palveluiden kauppa kasvaa jo nopeammin kuin tavarakauppa. Samalla digitaalinen murros, tekoälyn hyödyntäminen ja aineeton arvonluonti muovaavat elinkeinorakennetta perustavanlaatuisesti.

Suomen elinkeinorakenne on edelleen verrattain kapea ja teollisuusvetoinen, minkä ennemmin tulisi korostaa tarvetta monipuolistaa taloutta ja vahvistaa palvelualojen kasvua osana kansallista kilpailukykyä. Suomen kilpailukyky ei voi perustua vain tuotannolliseen teollisuuteen. Talouden kasvun lähteet löytyvät yhtä lailla palveluista, aineettomasta arvonluonnista ja digitaalisesta kehityksestä

Yksityiset palvelualat muodostavat yli 40 prosenttia Suomen BKT:sta ja työllistävät yli miljoona ihmistä. Palveluvienti on jo lähes kolmannes viennistämme. Palvelut eivät ole teollisuuden tukitoimintoja, vaan itsenäinen ja olennainen osa talouden kasvupotentiaalia. Siksi myös Suomen teollisuuspoliittisen strategian olisi tullut rakentua aidosti koko elinkeinoelämää koskien – kuten EU:n Industrial Strategy ja monien kilpailijamaiden vastaavat politiikkalinjaukset tekevät.

Palta katsookin, että eduskunnan tlee korostaa tarvetta kehittää elinkeinopoliittista strategiatyötä niin, että se kattaa koko yksityisen elinkeinoelämän ja tunnistaa myös tätä selontekoa paremmin palvelualojen kasvun, aineettoman arvonluonnin ja digitalisaation keskeisen merkityksen Suomen talouskasvulle. Tämä olisi myös Suomen EU-edunvalvonnan kannalta johdonmukainen ja kilpailukyyn vahvistamista tukeva linjaus.

Nyt käsittelyssä olevassa teollisuuspoliittisessa selonteossa on edellä mainitusta huolimatta otettu tärkeä askel tarkastelemalla vientimme kotimaisen arvonlisän osuutta.

24.4.2025

Aiempien ohjelmien painotus bruttoviennin lukuihin on antanut liian kapean kuvan viennin vaikutuksista kansantalouteen. Kotimaisen arvonlisän esiin nostaminen tuo strategiatyöhön tervetullutta laatunäkökulmaa määrän rinnalle ja antaa paremman pohjan arvioida, kuinka paljon viennistä todella hyödyttää Suomea työn, osaamisen ja verotulojen muodossa.

Keskeisiä huomioita selontekoon liittyen

Investointiympäristö ja aineettomien investointien rooli

Palta kannattaa selonteon linjausta investointiympäristön parantamisesta, mutta esittää, että investointikannustimia ja -toimenpiteitä olisi syytä ulottaa myös palvelualojen aineettomiin investointeihin (ICT, data, tekoäly, osaamisen kehittäminen, brändi), mikäli EU-sääntely sen sallii. Investointikannustimien rajaaminen vain teollisiin investointeihin kaventaa Suomen mahdollisuuksia houkutella laaja-alaisesti kasvua ja uusia liiketoimintamalleja.

T&K-rahoitus ja tuottavuuden parantaminen

Suomen tuottavuuskehitys on ollut pitkään heikko, erityisesti palvelualoilla. Tätä on selitetty erityisesti meidän alhaisilla aineettomilla investoinneilla. Heikko tuottavuus on keskeinen talouspoliittinen haaste, joka heikentää myös teollisuuden kilpailukykyä, koska arvoketjut ovat yhä vahvemmin integroituneita. Palta katsoo, että T&K-rahoituksen vientivaatimusta tulisi joustavoittaa ja laajentaa rahoitus koskemaan myös kotimarkkinoilla toimivien yritysten tuottavuusparannushankkeita ja T&K-verovähennys laajentaa kattamaan myös digitaaliset prosessit, tekoälyratkaisut ja aineettoman pääoman kehittämisen.

Osaavan työvoiman saatavuus ja osaamisen tunnustaminen

Osaajapula on yksi Suomen elinkeinoelämän suurimmista kasvun esteistä. Osaamistarpeiden ennakointia onkin vahvistettava huomioiden investointien ja potentiaalisten kasvualojen tulevaisuuden näkymät. Paltan näkemyksen mukaan työelämässä hankitun osaamisen tunnustamista ja tunnustamista tulee kehittää nykyistä osaamisperusteisemmaksi. Samoin on ensiarvoisen tärkeää nopeuttaa työperäisen maahanmuuton prosesseja osaajapulaan vastaamiseksi.

Kansainvälinen saavutettavuus, logistiikka ja matkailun rooli

Suomen saavutettavuus on keskeinen osa kilpailukykyä, ei vain logistiikan mutta myös matkailun ja työvoiman houkuttelevuuden näkökulmasta. Suomi kilpailee matkailijoista ja investoinneista erityisesti muiden Pohjoismaiden kanssa, ja olemme jääneet niiden julkisista panostuksista jälkeen entistä enemmän.

Palta tukee teollisuuspoliittisen strategian logistiikan alatyöryhmän esittämiä toimenpidesuosituksia. Haluamme erityisesti korostaa Helsinki-Vantaan lentoaseman ja kansainvälisten lentoyhteyksien kehittämisen merkitystä saavutettavuuden turvaamisessa,

24.4.2025

samoin kuin talvimerenkulun ja vaihtoehtoisten ulkomaankaupan kuljetusreittien kehittämisen tärkeyttä.

Palta haluaa myös muistuttaa väyläverkon investointiohjelman toimeenpanon ja logistiikan verotuksen kilpailukyvyn merkityksestä sekä katsoo, että liikenteen päästökauppatulot tulee kohdentaa puhtaan siirtymän edistämiseen.

Digitalisaatio ja datainfrastruktuuri elinkeinopolitiikan tukena

Datainfrastruktuuri, tekoäly ja laskentakapasiteetti ovat nykyisin keskeisiä tuotannontekijöitä lähes toimialasta riippumatta. Suomen aseman vahvistaminen vihreiden datakeskusinvestointien kohteena on strategisesti tärkeää EU:n tekoäly- ja datastrategian rinnalla. Palta katsookin, että Suomen profiilia tulisi entisestään vahvistaa vihreiden datakeskusinvestointien kohteena ja siksi myös lausunnoilla juuri ollut esitys sähköveron korotuksesta datakeskuksille on epätarkoituksenmukainen niin talouskasvun, vihreän siirtymän kuin digitalisaatiokehityksen näkökulmasta.

Lopuksi

Palta katsoo, että nyt käsittelyssä oleva teollisuuspoliittinen selonteko on tärkeä avaus investointiympäristön ja kilpailukyvyn vahvistamiseksi, mutta sen näkökulma jää liian kapeaksi rajautuessaan perinteiseen teolliseen tuotantoon. Suomen talouskasvun, työllisyyden ja elinkeinorakenteen monipuolistamisen kannalta on olennaista, että strategiatyö jatkossa kattaa koko yksityisen elinkeinoelämän – palvelualat mukaan lukien.

Elinkeinopolitiikka ei ole vain teollisuuspolitiikkaa. Palvelut, aineeton arvonluonti, digitaaliset ratkaisut ja dataintensiivinen liiketoiminta muodostavat yhä suuremman osan kansainvälisistä arvoketjuista ja talouden kasvulähteistä. Samalla niiden rooli vihreän ja digitaalisen siirtymän toteuttamisessa on keskeinen.

Palta esittääkin, että jatkossa valmisteltaisiin elinkeinopolitiittinen strategia tai selonteko, jossa teollisuuspoliittinen tarkastelu olisi luonteva osa kokonaisuutta. Tämä lähestymistapa olisi linjassa sekä OECD:n että EU:n Industrial Strategyn kanssa ja tukisi Suomen kilpailukykyä ja EU-edunvalvontaa tehokkaammin. On Suomen etu, että kansalliset strategiat heijastavat talouden ja yritystoiminnan todellista rakennetta ja luovat pohjan investoinneille, kasvulle ja uudistumiselle laaja-alaisesti.

Kunnioittavasti,

Tatu Rauhamäki

Johtaja, elinkeinopolitiikka
Palvelualojen työnantajat Palta ry